

Aan het einde van de achttiende eeuw schreef Immanuel Kant zijn drie grote kritieken. In het sluitstuk, de Kritik der Urteilskraft (1790), beschreef hij het sublieme. Kort samengevat is het sublieme een gevoel dat kan ontstaan als je naar

iets groots en overweldigends kijkt, een woeste zee of een grillig landschap bijvoorbeeld, zonder dat je zelf in gevaar bent.

Vandaag leven we in een tijd waarin we de natuur als nooit tevoren kunnen manipuleren. Willen we onszelf als mensheid redden, moeten we, paradoxaal genoeg, geloven in een min of meer totale controle van die natuur. Hoe kan je anders de idee interpreteren dat wij met zijn allen de gemiddelde temperatuur op onze planeet kunnen, en zelfs moeten, controleren, willen wij hier overleven als soort? Een harde storm of een warme winterdag ervaren we anders dan vroeger. Zo'n storm noemden we vroeger nog wel eens subliem. De vraag is of we dat vandaag en in de toekomst, in het besef dat we die storm zelf mee hebben veroorzaakt, nog zullen doen. In een tijd waarin de natuur mensenwerk is geworden, is de categorie van het sublieme misschien aan een herziening toe. Wat het alternatief is, weet ik niet. Is het een gevoel van ongemak waarin een beetje paranoia resoneert - het gevaar is overal, het zit letterlijk in en rondom ons, en er resten ons geen beelden, maar enkel nog meetapparatuur om het te herkennen? Zit er ook euforie in, en de hoop dat nu een reeds lang aangekondigde belofte wordt ingelost: eindelijk verdwijnt die vermaledijde dualiteit tussen mens en natuur, die Kant in zijn drie kritieken al te zeer cultiveerde?

LARS KWAKKENBOS, 2014

“Une fois encore, en dépit de l’illusion produite par la manipulation toxique de Google Earth, l’échelle est le résultat du nombre de connexions entre les localités, pas la circulation à travers je ne sais quel zoom pré-ordonné allant du très grand au très petit.”

BRUNO LATOUR,
“l’Anthropocène et
la Destruction de
l’Image du Globe”, in
“De l’Univers clos au
Monde Infini”, 2013

“Let it be judged after that what proportion of natural history is to be found in such a hotch-potch of writing. There is no description here, only legend.”

GEORGES-LOUIS LECLERC COMTE DE BUFFON, naturalist, mathematician, and encyclopedic author, quoted in “The Order of Things: An Archaeology of Human Sciences”, Michel Foucault, 1966

“The last 50 years have without doubt seen the most rapid transformation of the human relationship with the natural world in the history of humankind.”

INTERNATIONAL GEOSPHERE BIOSPHERE PROGRAMME, 2004